

Dobrobit životinja prilikom transporta

Posavac, Martina

Undergraduate thesis / Završni rad

2018

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj:

**Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Faculty of Agrobiotechnical Sciences Osijek /
Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Fakultet agrobiotehničkih znanosti Osijek**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:151:795546>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-03-30**

Sveučilište Josipa Jurja
Strossmayera u Osijeku

**Fakultet
agrobiotehničkih
znanosti Osijek**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the Faculty of Agrobiotechnical
Sciences Osijek - Repository of the Faculty of
Agrobiotechnical Sciences Osijek](#)

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU
AGROBIOTEHNIČKIH ZNANOSTI U OSIJEKU

Martina Posavac

Preddiplomski sveučilišni studij Poljoprivreda

Smjer Zootehnika

Dobrobit životinja prilikom transporta

Završni rad

Osijek, 2018.

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU
AGROBIOTEHNIČKIH ZNANOSTI U OSIJEKU

Martina Posavac

Preddiplomski sveučilišni studij Poljoprivreda

Smjer Zootehnika

Dobrobit životinja prilikom transporta

Završni rad

Povjerenstvo za ocjenu završnog rada:

1. Prof.dr.sc. Boris Antunović, mentor
2. Prof.dr.sc. Tihomir Florijančić, član
3. Doc.dr.sc. Mislav Đidara, član

Osijek, 2018.

TEMELJNA DOKUMENTACIJSKA KARTICA

Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku
Fakultet agrobiotehničkih znanosti u Osijeku
Preddiplomski sveučilišni studij Poljoprivreda, smjer Zootehnika
Martina Posavac

Završni rad

Dobrobit životinja prilikom transporta

Sažetak:

Dobrobit životinja je odgovornost čovjeka prema životinjama u smislu pružanja najbolje moguće skrbi i napora kako bi se osigurala što kvalitetnija razina života. U današnje vrijeme životinje se sve češće prevoze i to im stvara veliki stres. Vrste transportnih sredstava su: cestovni, željeznički, pomorski ili riječni i zračni. Životinje se prevoze u svrhu: mjesta gdje je bolja i dostupnija hrana, nekad drugom vlasniku ili na drugačiji način držanja, nekad za izložbe, natjecanja, sajmove, utrke, ocjenjivanja, rekreaciju, a najčešće na klanje. Prijevozna sredstva moraju se konstruirati, izraditi na način da se izbjegne ozljeđivanje i patnja životinja te zaštiti njihova sigurnost prilikom prijevoza. Također moraju biti jednostavna za čišćenje, pranje i dezinfekciju. Podovi se ne smiju klizati. Fizička osoba koja obavlja prijevoz životinja i pratitelj životinja moraju biti osposobljeni za obavljanje poslova i ispunjavati uvjete Zakona o veterinarstvu. Prijevoznik životinja odgovoran je za sve štete na životinjama nastale od trenutka utovara u prijevožno sredstvo do istovara. Životinjama se u odgovarajućim razmacima tijekom putovanja moraju osigurati voda, hrana i odmor, koji svojom kakvoćom i količinom moraju odgovarati vrsti, veličini i dobi životinje.

Ključne riječi: dobrobit, životinje, prijevozno sredstvo, prijevoznik.

25 stranica, 15 tablica, 6 literaturnih navoda

Završni rad je pohranjen: u Knjižnici Fakulteta agrobiotehničkih znanosti u Osijeku i u digitalnom repozitoriju završnih i diplomskih radova Fakulteta agrobiotehničkih znanosti u Osijeku

BASIC DOCUMENTATION CARD

Josip Juraj Strossmayer University of Osijek
Faculty of Agrobiotechnical Sciences in Osijek
Undergraduate university study Agriculture, course: Zootechnique
Martina Posavac

BSc Thesis

Animal welfare during transport

Summary:

Animal welfare is the responsibility of man to the animals in terms of providing the best possible care and effort to ensure that they have better quality of life. Today, animals are increasingly being transported in crates, and to them that creates additional stress. Types of transport equipment are: road, rail, sea or river and air. The animals are transported in purpose: where is better and more accessible food, sometimes to another owner, or a different way of holding, once for exhibitions, competitions, fairs, races, grading, recreation, and most often to slaughter. The means of transport must be designed, constructed in such a way as to avoid injury and suffering and ensure the safety during transport. They must also be easy to clean, wash and disinfect. Person performing transport of animals and companion animals must be trained to perform and comply with the requirements of the Veterinary Act. The carrier of animals is responsible for all damage caused to the animals from the time of loading in a means of transport to unloading. Animals at appropriate intervals during the journey must be provided with water, food and rest, which in quality and quantity must correspond to the type, size and age of the animal.

Keywords: welfare, animals, means of transport, the carrier.

25 pages, 15 tables, 6 references

BSc Thesis is archived in Library of Faculty of Agrobiotechnical Sciences in Osijek and in digital repository of Faculty of Agrobiotechnical Sciences in Osijek

SADRŽAJ

1. UVOD	1
2. DOBROBIT ŽIVOTINJA	2
3. PET MINIMALNIH PRAVA ŽIVOTINJA.....	3
4. UVJETI ZA PRIJEVOZ ŽIVOTINJA	4
5. PRIJEVOZNA SREDSTVA ZA TRANSPORT ŽIVOTINJA	7
5.1. Uvjeti za prijevoz životinja željeznicom	10
5.2. Uvjeti za cestovni prijevoz životinja	12
5.3. Uvjeti za zračni prijevoz životinja.....	14
5.4. Uvjeti za pomorski ili riječni prijevoz životinja.....	16
6. ZAŠTITA ŽIVOTINJA U PRIJEVOZU.....	18
7. OBVEZE ORGANIZATORA PRIJEVOZA I PRIJEVOZNIKA.....	19
8. OSPOSOBLJENOST PRIJEVOZNIKA I DRUGOG OSOBLJA	21
9. ZAKON O OBVEZTIM ODNOSIMA.....	22
10. O ČEMU POŠILJATELJ TREBA OBAVIJESTITI PRIJEVOZNIKA?.....	23
11. ZAKLJUČAK	24
12. POPIS LITERATURE	25

1. UVOD

Dobrobit životinja je odgovornost čovjeka prema životinjama u smislu pružanja najbolje moguće skrbi i napora kako bi se osigurala što veća kvaliteta života.

Prijevoz goveda, svinja, konja, ovaca i koza odvija se unutar i izvan zemalja članica Europske unije. Broj prevezene žive stoke unutar zemalja članica EU nije točno poznat. Procjenjuje se da se radi bar o 25 mil. goveda, 6 mil. junadi, 171 mil. svinja, 75 mil. ovaca i janjadi te 9 mil. koza tijekom godine (Nagel, 1994).

Životinje se prevoze u svrhu: mjesta gdje je bolja i dostupnija hrana, nekad drugom vlasniku ili na drugačiji način držanja, nekad za izložbe, natjecanja, sajmove, utrke, ocjenjivanja, rekreaciju, a najčešće na klanje.

Tijekom i nakon prijevoza, u životinja može doći do ozljeda i deformacija tkiva, pojave bolesti kojima su uzročnici preneseni s jedne životinje u prijevozu na drugu, kao i do pojave bolesti u životinja koje nisu sudjelovale u prijevozu, a dođu u dodir s prevezenim životinjama.

Za vrijeme prijevoza žive životinje su izložene različitim potencijalnim stresovima kao što su: kretanje kamiona, buka, vibracije, centrifugalne sile, uvjeti brze izmjene svjetla, vrućina, hladnoća, slaba kakvoća zraka i moguće pomanjkanje vode i hrane. Od navedenih čimbenika, temperaturni stres je prepoznat kao jedan od najvećih razloga ugrožavanja dobrobiti i zdravlja životinja koji mogu umanjivati kakvoću proizvoda, ili uzrokovati i smrt (Nielsen, 1982; Dantzer, 1982).

Postupci sa životinjama tijekom prijevoza utječu i na financijsku stranu, jer zbog stresa životinje mogu značajno izgubiti na težini, kao i razboljeti se.

Međutim, skoro svugdje u svijetu prava životinja se svakodnevno narušavaju, a pošto životinje nemaju pravo, tj. mogućnost glasa i oglašavanja, njihova prava se time lakše krše, zanemaruju i pogrešno shvaćaju, te je baš zbog toga donesen pravilnik o uvjetima i načinu prijevoza životinja (Narodne novine 116/05.).

Prijevoz životinja mogu obavljati pravne i fizičke osobe, odnosno poduzetnici koji su registrirani u Registru prijevoznika životinja i koji su od strane Ministarstva ovlašteni za prijevoz životinja (Narodne novine 116/05.).

2. DOBROBIT ŽIVOTINJA

Pojam „dobrobit životinja“ se sve više koristi u svakodnevnoj komunikaciji i polako ulazi u rječnik veterinarara, političara, pojedinaca koji se bave pravima životinja i drugih. Međutim, taj pojam znači drugačije za različite pojedince i ovisi o njihovim profesionalnim interesima. Veterinari i uzgajivači životinja njihovu dobrobit procjenjuju u odnosu na zdravstveno stanje i plodnost: ako je životinja zdrava i reproducira se, njena dobrobit je visoka.

Istraživanje o dobrobiti životinja usmjereno je na njihovo tijelo; na temelju podataka o fiziološkim karakteristikama jedinke, poput razine hormona u krvi.

Neke „ekstremne“ skupine koje se bave zaštitom životinja i njihovim pravima idu s druge strane u drugi vid promatranja. One smatraju da dobrobit životinja može osigurati samo njihovim puštanjem na slobodu i da čovjek nema moralno pravo koristiti životinje u svoje svrhe.

Nije lako odgovoriti na to pitanje jednostavnom definicijom. Nekoliko definicija pojma dobrobiti životinja primjenjuje se u praksi. Uglavnom, svaka od njih ima ideju da je dobrobit životinja odgovornost čovjeka prema njima u smislu pružanja najbolje moguće skrbi i napora kako bi se osigurala što kvalitetnija kvaliteta života.

Neki ljudi definiraju dobrobit životinja kao:

- skrb za opstanak pojedinih životinja ili
- stajalište da naš stav prema životinjama mora biti takav da ne uzrokuje njihovu nepotrebnu patnju ili
- pravo životinja na odgovarajuću njegu i poštovanje, uključujući hranu, sklonište i ljudsko liječenje.

3. PET MINIMALNIH PRAVA ŽIVOTINJA

Koncept „Pet minimalnih prava“ nastao je unutar sustava iskorištavanja tzv. farmskih životinja za uzgoj i klanje za ljudsku prehranu, ali se danas spominje i u kontekstu dobrobiti drugih životinja.

U izvještaju Brambellove komisije iz prosinca 1965. godine utvrđeno je da bi životinje s farmi trebale imati pravo da se dignu, legnu, okrenu se, timare se i da protegnu svoje udove, što se i dalje ponekad naziva Brambellovih „Pet minimalnih prava“.

Tih pet prava određeno je kao minimum onoga što treba odmah pružiti životinjama, te je komisija predložila provođenje daljnjih istraživanja koja su trebala rješavati ostale probleme i odrediti uvjete za dobrobit životinja.

Na temelju takvih istraživanja tijekom nekoliko desetljeća, formiralo se zakonodavstvo o dobrobiti životinja u Europi, Sjevernoj Americi i Australiji, a kakvo se danas primjenjuje i u Hrvatskoj.

Pet minimalnih prava životinja:

- Pravo na hranu i vodu - slobodan pristup svježoj vodi i hrani što će omogućiti zdrav razvoj i život
- Pravo na udoban smještaj - život u prikladnoj okolini, osigurani zaklon i mjesto za odmor
- Pravo na život bez boli, ozljeda i bolesti - prevencija ili rano dijagnosticiranje i liječenje bolesti
- Pravo na izražavanje prirodnog ponašanja - život u prikladnom prostoru i uvjetima, kao i društvu životinja iste vrste
- Pravo na život bez straha i opasnosti - život u uvjetima koji će spriječiti psihičke patnje i stres

Koncept „pet minimalnih prava“ temelji se na minimalnim pravima svake životinje, kako bi u sustavu uzgoja, transporta i do predviđenog vremena klanja, što manje poboljševala i ne bi umrla.

Prava ostalih životinja ne razlikuju se od prava ljudi, a to je život bez iskorištavanja, držanja u podređenom položaju, patnje, boli, nasilja i ubijanja.

4. UVJETI ZA PRIJEVOZ ŽIVOTINJA

Životinje prije transporta moraju biti označene u skladu s posebnim propisima, te ih tijekom transporta treba pratiti dokumentacija koja nadležnim tijelima omogućava provjeru:

- njihova podrijetla i vlasništva,
- njihova mjesta polaska i mjesta odredišta,
- dan i vrijeme polaska.

Životinje se ne smiju prevoziti ako nisu sposobne za planirano putovanje. Pri prijevozu životinja potrebno je unaprijed poduzeti sve mjere, kako bi se što je moguće više smanjila duljina putovanja i kašnjenja, te zadovoljile potrebe životinja tijekom putovanja. Ozlijeđene ili bolesne životinje ne bi trebalo prevoziti radi njihovog stanja, ali ako se životinja ozlijedila tijekom prijevoza, moramo je odvojiti od drugih životinja, te joj pružiti pomoć i veterinarsku skrb, a u slučaju potrebe usmrtniti ih na način koji im neće uzrokovati nepotrebne patnje.

Visoko bređe ženke u zadnjih 10% razdoblja od ukupnog trajanja bređosti i ženke u prvih tjedan dana nakon poroda ne smatraju se sposobnima za prijevoz, osim ako je potrebna hitna veterinarska pomoć.

Životinjama se u odgovarajućim razmacima tijekom putovanja moraju osigurati voda, hrana i odmor, koji svojom kakvoćom i količinom moraju odgovarati vrsti, veličini i dobi životinje.

Uvjeti hranidbe tijekom putovanja:

- na vozilu koje prevozi životinje za vrijeme putovanja mora biti dostatna količina primjerene hrane za životinje s obzirom na broj životinja i trajanje putovanja,
- tijekom putovanja hrana za životinje mora biti zaštićena od vremenskih utjecaja i različitih zagađivača (prašina, gorivo, ispušni plinovi, životinjski urin i feces i drugo),
- ako je za hranjenje životinja tijekom prijevoza potrebna posebna oprema (pojilice, hranilice i drugo), ista se mora prevoziti u vozilu, mora biti primjerena svrsi i biti očišćena prije i nakon uporabe, te dezinficirana nakon svakog putovanja,
- navedena oprema za hranjenje mora biti oblikovana na način da se životinje ne mogu povrijediti i da se za vrijeme hranjenja može pričvrstiti na određeni dio vozila radi sprječavanja prevrtanja iste,

- kad se vozilo kreće i kad oprema nije u upotrebi, mora biti spremljena u dijelu vozila koji je odvojen od životinja.

Životinje su tijekom prijevoza vezane, uže mora biti dovoljno dugo da životinja u bilo kojem trenutku može popiti vode, pojesti ili leći na način da nema opasnosti od gušenja. Životinje ne smiju biti vezane za rogove ili nosne prstene, niti im noge smiju biti vezane zajedno. Kopitari se moraju prevoziti u pojedinačnim odjeljcima ili boksovima koji su namijenjeni zaštiti životinja od udaraca. Međutim, takve se životinje mogu prevoziti i u skupinama, pri čemu se treba osigurati da se životinje koje su neprijateljski raspoložene jedne prema drugima ne prevoze zajedno ili da su im stražnja kopita raskovana ako se prevoze zajedno. Ne smiju se u istoj pošiljci prevoziti životinje koje su prirodno neprijateljski raspoložene jedne prema drugima ili životinje koje bi mogle ozlijediti ili usmrtiti jedna drugu. Ako se životinje različite dobi prevoze istim prijevoznim sredstvom, odrasle životinje treba držati odvojeno od mladunčadi, osim u slučaju ženki koje putuju s mladunčadi koja sišu. Nekastrirani odrasli mužjaci moraju se držati odvojeno od ženki. Odrasli rasplodni nerasti moraju biti međusobno odvojeni.

Životinjama koje žive u vodi, a prevoze se u posebnim prijevoznim sredstvima ili spremnicima, mora se osigurati dovoljna količina vode odgovarajuće temperature i opskrba kisikom, ovisno o potrebama pojedine vrste životinja.

Vremenski razmaci između napajanja i hranjenja, te trajanja putovanja i odmora su sljedeći:

- nakon 9 sati putovanja telad, janjad, jarad i ždrjebad, koja još siše i koja je još uvijek na mlijeku, te prasad koja nije odbijena od sise, mora se odmoriti u trajanju od najmanje sat vremena, kako bi im se dala tekućina i hrana, ovisno o potrebama. Nakon toga odmora mogu se prevoziti tijekom daljnjih 9 sati,
- svinje se mogu prevoziti u trajanju od najviše 24 sata. Tijekom putovanja, mora im biti osiguran stalan pristup vodi,
- domaći kopitari (uz izuzetak registriranih konja) mogu se prevoziti u trajanju od najviše 24 sata. Tijekom putovanja mora im se dati tekućina i, po potrebi, hrana svakih 8 sati,
- za sve ostale životinje nakon 14 sati putovanja mora biti osiguran odmor od najmanje sat vremena, za koje vrijeme im se daje tekućina i, po potrebi, hrana. Nakon odmora, mogu se prevoziti tijekom daljnjih 14 sati.

Nakon utvrđenog trajanja putovanja, životinje moraju biti istovarene, napojene i nahranjene, te se moraju odmoriti najmanje 24 sata.

Trajanje prijevoza može biti produljeno ukoliko prijevozno sredstvo ispunjava sljedeće dodatne uvjete:

- da na podu prijevoznog sredstva ima dovoljno stelje,
- da je u prijevoznom sredstvu dostatna količina hrane za životinje primjerena životinjskoj vrsti koja se prevozi i duljini prijevoza,
- da postoji izravan pristup životinjama,
- da je moguće primjereno prozračivanje koje se može prilagoditi ovisno o temperaturi (unutarnjoj i vanjskoj),
- da postoje pomične pregrade za stvaranje zasebnih odjeljaka,
- da vozila posjeduju opremu za priključivanje na dovod vode tijekom stajanja,
- vozila koja prevoze svinje moraju raspolagati dostatnim količinama vode za njihovo napajanje tijekom prijevoza.

5. PRIJEVOZNA SREDSTVA ZA TRANSPORT ŽIVOTINJA

Transport predstavlja kretanje ljudi, životinja ili dobara s jednog mjesta na drugo. Prijevozna sredstva moraju se konstruirati, izraditi na način da se izbjegne ozljeđivanje i patnja životinja te zaštititi njihova sigurnost prilikom prijevoza. Vrste transportnih sredstava su: cestovni, željeznički, pomorski ili riječni i zračni.

Prijevozna sredstva moraju biti obilježena znakom, te čitljivim i velikim slovima koji ukazuje na nazočnost živih životinja: „ŽIVE ŽIVOTINJE“ i znakom koji ukazuje na stojeći položaj životinja. U međunarodnom prijevozu, osim na hrvatskom jeziku natpis mora biti i na engleskom jeziku: „LIVE ANIMALS“.

Za cestovni prijevoz koriste se specijalna vozila koja moraju imati jednu etažu za prijevoz kopitara, dvije etaže za prijevoz goveda, tri etaže za prijevoz tovljenih svinja i pet etaža za prijevoz prasadi. Najviše se upotrebljavaju vozila sa dvije etaže, a cijela konstrukcija vozila je zatvorena sa ne propusnim podom. Visina svake etaže mora biti 90 cm. Gornja etaža se puni sa 10 % manje životinja.

Životinjama mora biti osiguran prostor za stajanje (prirodni položaj) i pregrade kako bismo zaštitili životinje od ozljeda koje mogu nastati tijekom kretanja prijevoznog sredstva. Prijevozna sredstva i kontejneri koji služe za prijevoz moraju biti izgrađeni na način da životinje budu zaštićene od vanjskih utjecaja i naglašenih razlika u klimatskim uvjetima. Prozračivanje i prostor mora biti u skladu s uvjetima prijevoza i primjeni vrstama životinja koje se prevoze.

Vozilo za prijevoz životinja mora biti opremljeno primjerenim sustavom za prozračivanje, kako bi se osigurala dobrobit životinja tijekom prijevoza koji mora udovoljavati sljedećim uvjetima:

- planiranom putovanju i njegovom trajanju,
- obliku korištenog vozila (otvoreno ili zatvoreno),
- unutarnoj i vanjskoj temperaturi, što ovisi o vremenskim uvjetima tijekom planiranog putovanja,
- specifičnim fiziološkim potrebama različitih vrsta životinja koje se prevoze,
- gustoći utovara raspoloživom prostoru iznad životinja kada su u prirodnom stojećem položaju.

Sustav mora biti izrađen na način:

- da se može koristiti u svako doba kada se životinje nalaze u vozilu, bilo tijekom prijevoza ili u mirovanju,
- da osigurava djelotvoran protok zraka.

Prijevoznik mora osigurati takav sustav prozračivanja koji osigurava mogućnost održavanja temperature u rasponu od +50 °C do +30 °C u vozilu za sve životinje, uz odstupanje od + 5o °C, ovisno o vanjskoj temperaturi. Ovaj sustav mora također biti opremljen primjerenim kontrolnim uređajem. Način prozračivanja u prijevoznom sredstvu ne smije ograničavati slobodno kretanje životinja.

Prijevozno sredstvo za prijevoz životinja mora biti opremljeno sustavom za spajanje na priključak za vodu u svrhu napajanja životinja za vrijeme stajanja.

Vozilo mora biti opremljeno nepokretnom ili pokretnom opremom za napajanje različitih vrsta i kategorija životinja (pojilice, šalice, viseće pojilice s dudom). Oprema mora biti oblikovana tako da se životinje ne mogu ozlijediti.

Prijevozna sredstva kojima se prevoze životinja, ovisno o kapacitetu vozila, o broju životinja koje se prevoze i o broju stajanja koji je predviđen tijekom putovanja, moraju biti opremljena jednim ili većim brojem rezervoara za vodu dostatnog kapaciteta, kako bi životinje mogle piti po volji tijekom putovanja. Rezervoari za vodu moraju biti izrađeni na način da se mogu isprazniti i očistiti nakon svakog putovanja i moraju biti opremljeni sustavom koji omogućuje provjeru razine vode, kako bi bilo moguće nadopunjavanje u bilo koje prikladno doba tijekom putovanja. Moraju biti spojeni na uređaje za piće unutar odjeljaka prijevoznog sredstva, kako bi svinje mogle po volji piti tijekom prijevoza.

Transportna vozila moraju biti jednostavna za čišćenje, pranje i dezinfekciju. Podovi se ne smiju klizati i moraju imati dostatnu količinu stelje kojom je pod prekriven u svrhu upijanja fecesa. Stelja životinjama jamči udobnost, osigurava primjerenu apsorpciju, raspršivanje urina i fecesa životinja. Potrebno ju je staviti u dovoljnoj količini, što ovisi o trajanju putovanja, vremenskim uvjetima, te vrsti i broju životinja koje se prevoze.

Uređaji i oprema za utovar i istovar životinja mora se upotrebljavati primjerenom opremom poput mostova, rampi ili prijelaza. Pod navedene opreme ne smije biti klizav, a sa strana mora imati bočne štitnike.

Vrsta životinja	Nagib rampe	Visina stranica ograde	Visina pojedine stepenice (od tla do vrha rampe)	Udaljenost između vrha rampe i prijevoznog sredstva
GOVEDA				
Telad	ne veći od 20°	ne manje od 1 m	ne više od 12 cm	ne više od 3 cm
Odrasla goveda	ne veći od 20°	ne manje od 1,6 m	ne više od 25 cm	ne više od 3 cm
OVCE I KOZE				
Janjad i jarad	ne veći od 30°	ne manje od 1,3 m	manje od 12 cm	ne više od 1,5 cm
Odrasle ovce i koze	ne veći od 30°	ne manje od 1,3 m	ne više od 12 cm	ne više od 1,5 cm
SVINJE				
Prasad	ne veći od 20°	ne manje od 90 cm	manje od 12 cm za prasad do 30 kg	ne više od 1,5 cm
Odrasle svinje	ne veći od 20°	ne manje od 90 cm	ne više od 12 cm	ne više od 1,5 cm
KONJI				
Konji	ne veći od 20°	ne manje od 1,6 m	ne više od 25 cm	ne više od 6 cm

Slika 1. Specifikacije rampe za pojedine vrste životinja

Izvor: (Narodne novine 116/05.)

5.1. Uvjeti za prijevoz životinja željeznicom

Svaki željeznički vagon koji se koristi za prijevoz životinja mora biti označen oznakom koja ukazuje na nazočnosti živih životinja, osim ukoliko se životinje prevoze u kontejnerima. Ukoliko se životinje ne prevoze u vagonima posebno namijenjenim za prijevoz životinja, životinje se mogu prevoziti u pokrivenim vagonima koji su posebno namijenjeni za prijevoz. Pokriveni vagoni su sa okretnim postoljem koji se mogu kretati velikom brzinom, te koji imaju dostatno velike zračne otvore ili ventilacijski sustav koji će biti učinkovit i pri malim brzinama. Unutarnje pregrade moraju biti od drveta ili drugih materijala, glatke i opremljene obručima ili šipkama smještenim na primjerenom visini, za koje se životinje po potrebi mogu vezati.

Kopitari koji se ne prevoze u pojedinačnim boksovima moraju biti vezani na način da svi budu okrenuti na istu stranu vozila ili tako da gledaju jedni u druge, a ždrjebad i neukroćene životinje se ne vezuju. Velike životinje se utovaraju u prijevozno sredstvo tako da budu vezane na takvoj udaljenosti da nisu stiješnjene jedne uz druge, a pratitelju je omogućeno kretanje između njih. Tijekom dugih putovanja, ždrjebad i mladi konji moraju imati prostora za leći.

Navedene površine mogu se razlikovati za najviše 10 % za odrasle konje i ponije, a za najviše 20 % za mlade konje i ždrjebad.

U toku prijevoza svinje moraju imati mogućnost leći i ispraviti se u svoj prirodni položaj.

Gustoća utovara za svinje od približno 100 kg ne smije prelaziti 235 kg/m².

Vrsta, veličina i fizičko stanje svinja upućuje na to da li navedena minimalno propisana površina mora biti povećana. Najveće 20 % povećavanje podne površine.

Kategorija	Površina u m ² /životinju
Odrasli konji	1,75 m ² (0,7 × 2,5 m) (*)
Mladi konji (od 6 do 24 mjeseca) – za putovanja koja traju do 48 sati	1,2 m ² (0,6 × 2 m)
Mladi konji (od 6 do 24 mjeseca) – za putovanja koja traju dulje od 48 sati	2,4 m ² (1,2 × 2 m)
Poniji (niži od 144 cm)	1 m ² (0,6 × 1,8 m)
Ždrjebad (od 0 do 6 mjeseci)	1,4 m ² (1 × 4 m)

(*) Standardno korisna širina vagona je 2,6 do 2,7 m.

Slika 2. Gustoća utovara po m² za konje u željezničkom prijevozu

Izvor: (Narodne novine 116/05.)

Vrsta	Prosječna masa (kg)	Površina u m ² /životinju
Mala telad	55	0,30 – 0,40
Telad srednjeg uzrasta	110	0,40 – 0,70
Teška telad	200	0,70 – 0,95
Goveda srednjeg uzrasta	325	0,95 – 1,30
Teška goveda	550	1,30 – 1,60
Vrlo teška goveda	>700	>1,60

Slika 3. Gustoća utovara po m² za goveda u željezničkom prijevozu

Izvor: (Narodne novine 116/05.)

Vrsta	Masa (kg)	Površina u m ² /životinju
Ostrižene ovce	< 55	0,20 – 0,30
	> 55	> 0,30
Neostrižene ovce	< 55	0,30 – 0,40
	> 55	> 0,40
Visoko bređe ovce	< 55	0,40 – 0,50
	> 55	> 0,50
Koze	< 35	0,20 – 0,30
	35 – 55	0,30 – 0,40
	> 55	0,40 – 0,75
Visoko bređe koze	< 55	0,40 – 0,50
	> 55	> 0,50

Slika 4. Gustoća utovara po m² za ove i koze u željezničkom prijevozu

Izvor: (Narodne novine 116/05.)

Navedene površine mogu se mijenjati, ne ovisno o visini i veličini životinja, već i o njihovom fizičkom stanju, o meteorološkim uvjetima i o predviđenom trajanju putovanja.

Prilikom prijevoza moraju se poduzeti sve mjere opreza, kako bi se izbjegli jaki udari i trzaji vagona u kojim se nalaze životinje.

5.2. Uvjeti za cestovni prijevoz životinja

Vozila za cestovni prijevoz životinja moraju biti konstruirana tako da iz njih životinje ne mogu ispasti ili pobjeći i da osiguravaju sigurnost životinja. Vozila moraju biti opremljena krovom koji pruža zaštitu od neprikladnih vremenskih uvjeta. Velike životinje se prevoze u vozilima u kojima moraju biti vezane i vozilo mora sadržavati opremu za vezanje, te pregrade, ako unutarnji dio vozila mora biti podijeljen. Pregrade moraju biti od čvrste konstrukcije.

Tijekom dugih putovanja, ždrjebad i mladi konji moraju imati prostora za leći.

Navedene površine mogu se razlikovati za najviše 10 % za odrasle konje i ponije, a za najviše 20 % za mlade konje i ždrjebad, isto kao i kod željezničkog prijevoza.

Kategorija	Površina u m ² /životinju
Odrasli konji	1,75 m ² (0,7 × 2,5 m) (*)
Mladi konji (od 6 do 24 mjeseca) – za putovanja koja traju do 48 sati	1,2 m ² (0,6 × 2 m)
Mladi konji (od 6 do 24 mjeseca) – za putovanja koja traju dulje od 48 sati	2,4 m ² (1,2 × 2 m)
Poniji (niži od 144 cm)	1 m ² (0,6 × 1,8 m)
Ždrjebad (od 0 do 6 mjeseci)	1,4 m ² (1 × 4 m)

(*) Standardno korisna širina vagona je 2,6 do 2,7 m.

Slika 5. Gustoća utovara po m² za konje u cestovnom prijevozu

Izvor: (Narodne novine 116/05.)

Vrsta	Prosječna masa (kg)	Površina u m ² /životinju
Mala telad	55	0,30 – 0,40
Telad srednjeg uzrasta	110	0,40 – 0,70
Teška telad	200	0,70 – 0,95
Goveda srednjeg uzrasta	325	0,95 – 1,30
Teška goveda	550	1,30 – 1,60
Vrlo teška goveda	>700	>1,60

Slika 6. Gustoća utovara po m² za goveda u cestovnom prijevozu

Izvor: (Narodne novine 116/05.)

Vrsta	Masa (kg)	Površina u m ² /životinju
Ostriž. ovce i janjad		
teža od 26 kg	< 55	0,20 – 0,30
	> 55	> 0,30
Neostrižene ovce	< 55	0,30 – 0,40
	> 55	0,40
Visoko bređe ovce	< 55	0,40 – 0,50
	> 55	0,50
Koze		
	< 35	0,20 – 0,30
	35 – 55	0,30 – 0,40
	> 55	0,40 – 0,75
Visoko bređe koze	< 55	0,40 – 0,50
	> 55	> 0,50

Slika 7. Gustoća utovara po m² za ovce i koze u cestovnom prijevozu

Izvor: (Narodne novine 116/05.)

Navedene površine mogu se mijenjati, ne ovisno o visini i veličini životinja već i o njihovom fizičkom stanju, o meteorološkim uvjetima i o predviđenom trajanju putovanja. Za malu janjad osigurana površina može biti manja od 0,2 m² po životinji.

Prilikom prijevoza, svinje moraju imati mogućnost leći i ispraviti se u svoj prirodni položaj. Gustoća utovara za svinje od približno 100 kg ne smije prelaziti 235 kg/m².

Vrsta, veličina i fizičko stanje svinja upućuje na to mora li navedena minimalno propisana površina biti povećana. Najveće 20 % povećanje podne površine je isto kao i kod željezničkog prijevoza životinja.

5.3. Uvjeti za zračni prijevoz životinja

Životinje se u zrakoplove mogu utovariti i prevoziti u kontejnerima, kavezima ili pojedinačnim odjeljcima primjerenim vrsti životinje, u skladu s pravilima Međunarodnog udruženja zračnih prijevoznika.

Za vrijeme zračnoga prijevoza, moraju se poduzeti mjere radi izbjegavanja izrazito visokih ili niskih temperatura u zrakoplovu, vodeći računa o vrstama životinja, a treba izbjegavati i velike promjene tlaka zraka.

U teretnom zrakoplovu, za slučaj potrebe, mora se nalaziti i odgovarajuća oprema za klanje životinja odobrena od strane nadležnog tijela.

Masa u kg	Površina m ² na/životinju
od 0 do 100 kg	0,42
od 100 do 200 kg	0,66
od 200 do 300 kg	0,87
od 300 do 400 kg	1,04
od 400 do 500 kg	1,19
od 500 do 600 kg	1,34
od 600 do 700 kg	1,51
od 700 do 800 kg	1,73

Slika 8. Gustoća utovara po m² za konje u zračnom prijevozu

Izvor: (Narodne novine 116/05.)

Vrsta	Prosječna masa (kg)	Površina u m ² /životinju
Telad	50	0,23
	70	0,28
Goveda	300	0,84
	500	1,27

Slika 9. Gustoća utovara po m² za goveda u zračnom prijevozu

Izvor: (Narodne novine 116/05.)

Prosječna masa (kg)	Površina po ovci/kozi (m ²)
25	0,2
50	0,3
75	0,4

Slika 10. Gustoća utovara po m² za ovce i koze u zračnom prijevozu

Izvor: (Narodne novine 116/05.)

Prosječna masa životinja (kg)	Površina m ² /životinji
15 kg	0,13
25 kg	0,15
50 kg	0,35
100 kg	0,51

Slika 11. Gustoća utovara po m² za svinje u zračnom prijevozu

Izvor: (Narodne novine 116/05.)

Navedene površine mogu se mijenjati, ne samo ovisno o visini i veličini životinja, već i ovisno o njihovom fizičkom stanju, o meteorološkim uvjetima i o predviđenom trajanju putovanja.

5.4. Uvjeti za pomorski ili riječni prijevoz životinja

Oprema brodova mora biti takva da se životinje mogu prevoziti bez ozljeđivanja i nepotrebne patnje. Životinje se ne smiju prevoziti na otvorenim palubama, osim u primjereno osiguranim kontejnerima ili na drugi prikladan način, odobren od nadležnog tijela, koji životinjama tijekom putovanja pruža potrebnu zaštitu od morske vode i neprikladnih vremenskih uvjeta.

Životinje moraju biti vezane ili odgovarajuće smještene u oborima, kontejnerima ili na drugi primjereni način. Moraju biti osigurani primjereni prolazi za pristup svim oborima, kontejnerima ili vozilima u kojima su smještene životinje. Mora biti osigurana primjerena rasvjeta. Mora biti osiguran dostatan broj pratitelja u odnosu na broj životinja koje se prevoze i na trajanje putovanja. Na svim dijelovima broda, u kojima su životinje smještene, mora biti osiguran higijenski održavan sustav odvoda. Na brodu se mora, za slučaj potrebe, nalaziti i odgovarajuća oprema za klanje životinja, odobrena od nadležnog tijela.

Brodovi kojima se prevoze životinje moraju se, prije isplovljavanja, opskrbiti dostatnim zalihama pitke vode, ako nisu opremljeni primjerenim sustavom koji omogućuje njenu proizvodnju, te dostatnom količinom primjerene hrane za životinje, s obzirom na vrstu i broj životinja koje se prevoze kao i trajanje putovanja. Moraju se poduzeti mjere da se tijekom putovanja, ako to bude potrebno, osigura odvajanje bolesnih ili ozlijeđenih životinja i po potrebi njihova izolacija, kao i pružanje prve pomoći.

- Pri prijevozu životinja cestovnim vozilima utovarenim na brod, primjenjuju se sljedeće mjere:
  - Odjeljak za životinje mora biti pričvršćen za vozilo. Vozilo i odjeljak za životinje moraju biti sigurno pričvršćeni za palubu. Na pokrivenoj palubi ro-ro broda mora se održavati dostatno prozračivanje s obzirom na broj vozila koja se prevoze. Vozilo sa životinjama treba biti smješteno uz dovod svježeg zraka.
  - Odjeljak za životinje mora biti opremljen dostatnim brojem otvora za zrak ili drugih sredstava koja omogućuju njegovo primjereno prozračivanje. Mora postojati dostatan prostor unutar odjeljka za životinje, kao i na svakoj razini istog, kako bi se osiguralo primjereno prozračivanje iznad životinja kada su u prirodnom stojećem položaju,
  - Mora se osigurati izravan pristup svakom dijelu odjeljka za životinje, kako bi ih se moglo hraniti i napajati tijekom putovanja, te im se pružiti potrebna njega.

Masa u kg	Površina u m ² /životinju
od 200 do 300 kg	0,90 – 1,175
od 300 do 400 kg	1,175 – 1,45
od 400 do 500 kg	1,45 – 1,725
od 500 do 600 kg	1,725 – 2
od 600 do 700 kg	2 – 2,25

Slika 12. Gustoća utovara po m² za konje u pomorskom ili riječnom prijevozu

Izvor: (Narodne novine 116/05.)

Masa u kg	Površina u m ² /životinju
od 200 – 300	0,81 – 1,0575
od 300 – 400	1,0575 – 1,305
od 400 – 500	1,305 – 1,5525
od 500 – 600	1,5525 – 1,8
od 600 – 700	1,8 – 2,025

Slika 13. Gustoća utovara po m² za goveda u pomorskom ili riječnom prijevozu

Izvor: (Narodne novine 116/05.)

Bređim se životinjama mora osigurati 10% više prostora.

Ovce/koze mase (kg)	Površina po ovci/kozi (m ²)
20-30	0,24-0,265
30-40	0,265-0,290
40-50	0,290-0,315
50-60	0,315-0,34
60-70	0,34-0,39

Slika 14. Gustoća utovara po m² za ovce i koze u pomorskom ili riječnom prijevozu

Izvor: (Narodne novine 116/05.)

Prosječna masa životinja (kg)	Površina m ² /životinji
10 ili manje	0,20
20	0,28
45	0,37
70	0,60
100	0,85
140	0,95
180	1,10
270	1,50

Slika 15. Gustoća utovara po m² za svinje u pomorskom ili riječnom prijevozu

Izvor: (Narodne novine 116/05.)

6. ZAŠTITA ŽIVOTINJA U PRIJEVOZU

Prijevoz životinja mogu obavljati prijevoznici koji su ovlaštteni od nadležnog tijela, te oni koji posjeduju odobrenje za navedenu djelatnost izdanu od nadležnog tijela. Nadležno tijelo vodi upisnik prijevoznika životinja. Iznimno od ovih odredbi, poljoprivrednici mogu prevoziti domaće životinje poljoprivrednim i drugim vlastitim prijevoznim sredstvima u sljedećim slučajevima:

- sezonskog preseljenja životinja u druga klimatska područja,
- prijevoza vlastite životinje na udaljenost do 50 km od svoga gospodarstva.

Ovo se ne odnosi na prijevoz životinja koji se ne obavlja u vezi s nekom gospodarskom djelatnošću, prijevoz kućnih ljubimaca vlastitim prijevoznim sredstvom, te prijevoz životinja zbog pružanja veterinarsko-zdravstvenih usluga.

7. OBVEZE ORGANIZATORA PRIJEVOZA I PRIJEVOZNIKA

Organizator prijevoza mora prije početka prijevoza osigurati da su životinje propisno označene, da imaju propisanu veterinarsko-zdravstvenu i drugu dokumentaciju, da su sposobne za prijevoz, te osigurati i druge propisane uvjete za početak putovanja. Nadležno tijelo određuje izvođača tečaja za pratitelje životinja u prijevozu.

Prijevoznik koji prevozi životinje i ima sjedište u Republici Hrvatskoj mora biti upisan u evidenciju koja se vodi pri nadležnom tijelu.

Nadležno tijelo osigurava da prijevoznici ispunjavaju sljedeće uvjete:

- Za prijevoz životinja dužni su koristiti prijevozna sredstva koja su konstruirana tako da ne dopuštaju curenje ili ispadanje životinjskih fekalija, stelje ili hrane za životinje iz vozila.
- Prijevozna sredstva moraju biti očišćena i dezinficirana odmah nakon svakog prijevoza životinja ili svakog proizvoda koji bi mogao utjecati na zdravlje životinja i ako je potrebno i prije svakog utovara životinja.
- Sredstva za dezinfekciju trebaju biti odobrena od strane nadležnog tijela. Prijevozna sredstva moraju imati odgovarajuće uređaje za čišćenje i dezinfekciju, uključujući mogućnosti skladištenja stelje i gnoja. Isto tako, prijevoznik može posjedovati dokumentaciju koja dokazuje da je navedene poslove obavila treća osoba odobrena od nadležnog tijela.
- Prijevoznik je dužan osigurati da se za svako korišteno vozilo za prijevoz životinja vodi registar u koji se unose sljedeći podaci: mjesto, datum i vrijeme utovara, ime ili naziv tvrtke i adresa gospodarstva ili sabirnog centra gdje su životinje utovarene, mjesto, datum i vrijeme isporuke te ime ili naziv tvrtke i adresa primatelja, vrsta i broj prevezenih životinja, datum i mjesto dezinfekcije, pojedinosti popratne dokumentacije, uključujući serijske brojeve, očekivano trajanje putovanja. Ovi se podaci čuvaju najmanje tri godine.
- Prijevoznici moraju osigurati da pošiljka ili životinje ni u jednom trenutku od napuštanja gospodarstva ili sabirnog centra do prispjeća na svoje krajnje odredište ne dođu u dodir sa životinjama nižeg zdravstvenog statusa. Prijevoznici moraju osigurati odgovarajuću dokumentaciju koja mora pratiti životinje. Ova obveza ne odnosi se na osobe koje

prevoze životinje na udaljenost koja ne prelazi 65 km računajući od mjesta polaska do mjesta odredišta.

Za upis u evidenciju prijevoznik mora dostaviti nadležnom tijelu podatke:

- ime, prezime i adresu te naziv i sjedište tvrtke,
- način prijevoza životinja,
- vrstu životinja koju prevozi,
- o udovoljavanju vozila uvjetima za prijevoz životinja,
- o registraciji za obavljanje djelatnosti,
- dokaz da pratitelj koji prati životinje u prijevozu, ispunjava propisane uvjete.

Nadležno tijelo, nakon uvida u dokumentaciju o ispunjavanju propisanih uvjeta za prijevoz određenih vrsta životinja, upisuje prijevoznika u evidenciju.

Prijevoznik je dužan o svakoj promjeni podataka iz evidencije o istome obavijestiti nadležno tijelo u roku od 14 dana od dana nastale promjene.

Svaki prijevoznik mora biti upisan u evidenciju radi lakšeg pronalaska osobe ako dođe do kršenja nekih od uvjeta. Da ne bi došlo do kršenja nekih od uvjeta potrebno je provoditi inspekcijski nadzor i kontrole:

- prijevoznog sredstva i životinja tijekom cestovnog prijevoza,
- prijevoznog sredstva i životinja po njihovom dolasku na odredište,
- prijevoznog sredstva i životinja na sajmovima, na mjestima polaska, mjesta stajanja i pretovara,
- podataka na pratećoj dokumentaciji.

O obavljenim inspekcijskim nadzorima i kontrolama veterinarski inspektori moraju nadležnom tijelu podnijeti godišnja izvješća za prethodnu kalendarsku godinu do 31. ožujka tekuće godine.

8. OSPOSOBLJENOST PRIJEVOZNIKA I DRUGOG OSOBLJA

Fizička osoba koja obavlja prijevoz životinja i pratitelj životinja moraju biti osposobljeni za obavljanje poslova i ispunjavati uvjete Zakona o veterinarstvu.

Pratitelj koji prati životinje tijekom prijevoza mora imati položen ispit koji mu daje potrebna znanja za rad sa životinjama i brigu o njima, a po potrebi i pružanje primjerene njege životinjama.

Po položenom ispitu, izvođač tečaja izdaje uvjerenje o završenom tečaju za pratitelja životinja u prijevozu koja je izdana od nadležnog tijela države u kojoj je registriran.

Izvođač tečaja dužan je voditi evidenciju izdanih uvjerenja, te je dostaviti nadležnom tijelu jednom godišnje ili na zahtjev.

9. ZAKON O OBVEZNYM ODNOSIMA

Prijevoznik životinja odgovoran je za sve štete na životinjama nastale od trenutka utovara u prijevozno sredstvo do istovara. Za vrijeme prijevoza može nastati šteta, a prema Zakonu o obveznim odnosima, svatko je dužan suzdržavati se od postupaka kojima se drugima može uzrokovati šteta.

Pod štetom podrazumijevamo smanjenje vrijednosti nečije imovine (obična materijalna šteta), sprječavanje da netko postane bogatiji (izmakla dobit) i nanošenje psihičke boli (nematerijalna šteta). Tako životinje za vrijeme prijevoza mogu oboljeti, ozlijediti se, pobaciti, postati neproduktivne, neuporabljive za namijenjenu svrhu, pa i uginuti. Nestručno i nesavjesno obavljen prijevoz koji je uzrokovao štetu imat će za posljedicu odgovornost osobe koja se tako ponašala.

Ponekad štete mogu nastati zbog više sile ili zbog nekog razloga za koji prijevoznik nije odgovoran, ali ipak da bi se oslobodio odgovornosti, treba prikupiti sve materijalne dokaze koji će potvrditi tu tvrdnju. Ovdje treba spomenuti pravilo koje glasi: Tko drugome prouzroči štetu, dužan ju je nadoknaditi ako ne dokaže da je šteta nastala bez njegove krivnje.

Prijevoznik je dužan stvar koju je primio radi prijevoza predati na određenom mjestu primatelju. U ugovoru se navodi mjesto predaje primljene stvari za prijevoz. Prijevoznik se ne može kasnije pozivati na okolnost da mu nije moguće dovesti vozilo na određeno mjesto, jer već pri sklapanju ugovora mora znati je li mu to mjesto dostupno. Primatelj je, voljom pošiljatelja, ovlašten preuzeti prevezenu stvar.

10. O ČEMU POŠILJATELJ TREBA OBAVIJESTITI PRIJEVOZNIKA?

Pošiljatelj je dužan obavijestiti prijevoznika o vrsti pošiljke, njezinu sadržaju i količini i priopćiti mu kamo pošiljka treba biti prevezena, ime i adresu primatelja pošiljke, svoje ime i adresu te sve drugo što je potrebno da bi prijevoznik mogao ispuniti obveze bez odgađanja i smetnji.

U slučaju da se u pošiljci nalaze skupocjene stvari, pošiljatelj je dužan obavijestiti o tome prijevoznika u vrijeme njihove predaje na prijevoz saopćivši mu njihovu vrijednost. U slučaju da se radi o prijevozu opasne stvari ili stvari za koju su potrebni posebni uvjeti prijevoza, pošiljatelj je dužan o tome obavijestiti prijevoznika na vrijeme tako da bi on mogao poduzeti odgovarajuće posebne mjere.

Ako pošiljatelj ne da prijevozniku podatke o vrsti pošiljke, njezinu sadržaju i količini, priopćenje gdje se treba pošiljka prevesti, kao i adresu primatelja i svoju adresu, transport se ne može obaviti.

11. ZAKLJUČAK

U današnje vrijeme životinje se sve češće prevoze i to im stvara veliki stres. Zato postoji pravilnik o uvjetima i načinu prijevoza životinja koji se mora poštivati. Prava životinja ne razlikuju se puno od prava ljudi, a to je život bez iskorištavanja, držanja u podređenom položaju, patnje, boli, nasilja i ubijanja.

Dobrobit životinja predstavlja odgovornost čovjeka prema njima u smislu pružanja najbolje moguće skrbi i napora, kako bi se osigurala što kvalitetnija kvaliteta života. U izvještaju Brambellove komisije iz prosinca 1965. godine utvrđeno je da bi životinje s farmi trebale imati pravo da se dignu, legnu, okrenu, timare i da protegnu svoje udove, u skladu s Brambellovih pet minimalnih prava. Tijekom nekoliko desetljeća, formiralo se zakonodavstvo o dobrobiti životinja u Europi, Sjevernoj Americi i Australiji, a kakvo se danas primjenjuje i u Hrvatskoj. „Pet minimalnih prava“ odnosi se na pravo na vodu i hranu, pravo na udoban smještaj, pravo na život bez boli, ozljeda i bolesti, pravo na izražavanje prirodnog ponašanja, pravo na život bez straha i opasnosti. Koncept prava temelji se na minimalnim pravima svake životinje, kako bi u sustavu uzgoja, transporta i do predviđenog vremena klanja, što manje poboljševala i ne bi umrla.

Fizička osoba koja obavlja prijevoz životinja i pratitelj životinja moraju biti osposobljeni, za obavljanje poslova. Pratitelj koji prati životinje tijekom prijevoza mora imati položen ispit koji mu daje potrebna znanja za rad sa životinjama i brigu o njima, a po potrebi i pružanje primjerene njege životinjama.

Transport životinja se obavlja cestovnim, željezničkim, pomorskim ili riječnim i zračnim prijevozom. Prijevozna sredstva moraju se konstruirati, i izraditi na način da se izbjegne ozljeđivanje i patnja životinja, te zaštititi njihova sigurnost prilikom prijevoza.

Prijevozna sredstva moraju biti obilježena znakom, te čitljivim i velikim slovima koja ukazuju na nazočnost živih životinja: „ŽIVE ŽIVOTINJE“ i znakom koji ukazuje na stojeći položaj životinja. U međunarodnom prijevozu, osim na hrvatskom jeziku, natpis mora biti i na engleskom jeziku: „LIVE ANIMALS“.

12. POPIS LITERATURE

1. Dantzer, R. (1982): Research on farm animal transport in France: a survey. In Transport of animals intended for breeding, production and slaughter. R. Moss (ur.), Martinus Nijhoff, 218-231
2. Direktiva 2010/63/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 22. rujna 2010. o zaštiti životinja koje se koriste u znanstvene svrhe. Službeni list Europske unije L 276/33.
3. <http://www.prijatelji-zivotinja.hr/index.hr.php?id=1847> (pristupljeno 12.06.2018.)
4. Nagel, R. (1994): Umfang von Tiertransporten in Europa. In: Hartung, J., Böhm, R., Degen, H. (ur.): Hygiene und Tierschutz beim Tiertransport (Hygiene and welfare in animal transportation). Tagung der Fachgruppe Umwelt – und Tierhygiene der DVG und ATF, 08.-09. 03. 1994, Hannover, Dtsch. Veterinärmedizinische Ges, Gießen, pp-1-15
5. Nielsen, N.J. (1982): Recent results fro investigations of transportation of pigs for slaughter. In: Transport of animals intended for breeding, production and slaughter (ur. R. Moss), Martinus Nijhoff, 115-124.
6. Pravilnik o uvjetima i načinu prijevoza životinja (Narodne novine 116/05).